

Mitä vaikuttavuus on ja mitä sen todentaminen tarkoittaa kehittämis- ja hanketyössä?

9.4.2026

Vaikuttavuudessa on kyse siitä, kuinka hyvin onnistumme ratkaisemaan tunnistettuja ongelmia tai vastaamaan yhteiskunnallisiin haasteisiin siten, että syntyy todellista, kestävää muutosta. Mikä esimerkiksi on maatalousyrittäjille järjestetyn kurssin tai digitaalisten työkalujen vaikutus osallistujien toiminnan muuttumiseen tai alueen kehityssuuntaan? Puhutaan *vaikuttavuusperusteisuudesta.* Resurssit ovat rajalliset niin ihmisten työajassa kuin julkisen rahoituksen saamisessa. Sen takia kannattaa kiinnittää huomiota siihen, mitä tehdään, mihin aika käytetään, miksi ja mitä sillä saadaan aikaan (Anoschkin, 2019; Koponen, 2023).

Ratkomme maaseudulla mutkikkaita ja moniulotteisia haasteita, kuten ilmastonmuutokseen sopeutumista, sukupolvenvaihdosten vähäisyyttä tai maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistamista erilaisilla hankkeilla. On inhimillistä, että toiminnan vaikuttavuutta on hankalaa arvioida (Anoschkin, 2019; Koponen, 2023). Vaikuttavuustieto ja sen sanallistaminen auttaa sinua ja sidosryhmiäsi ymmärtämään, mikä on hankkeen keskeinen idea ja ydin; mitä varten se on olemassa (Koponen, 2023).

Vaikuttavan hanketoiminnan keskeiset käsitteet

Jotta sinä projekti- tai hankepäällikkönä, tutkijana, suunnittelijana, toiminnanjohtajana, kehittämis- tai TKI-asiantuntijana, koordinaattorina tai neuvojana voisit toteuttaa entistä vaikuttavampaa hanketoimintaa,

aloitetaan keskeisistä käsitteistä. Yhteinen kieli helpottaa vaikuttavan hanketoiminnan toteuttamista.

Kohderyhmä: Ensisijainen yleisö tai taho, johon hankkeen toiminta, palvelut tai vaikutukset on suunnattu ja jonka tarpeisiin hanke vastaa ja jonka tarpeista käsin hanke on suunniteltu. Kohderyhmän rajaaminen on tarpeellista, jotta rajallisilla resursseilla voidaan keskittyä juuri sitä koskeviin ja hyödyttäviin asioihin (Anoschkin, 2019).

Tarve: Toiminnalla pitää olla selkeä ja perusteltu tarve. Tarve voi tulla kohderyhmältä tai sen voivat havaita hankkeen toteuttaja/hakija tai muut yhteistyötahot. Se voi liittyä esimerkiksi lainsäädännön tai olosuhteiden muutoksiin tai siihen, että osaamista tarvitaan lisää. Tarve voi liittyä myös uuteen mahdollisuuteen. Tarvetta määriteltäessä kannattaa hyödyntää tutkimuksia, tilastoja ja kohderyhmän kokemuksia. On myös tärkeää, että tarve sopii yhteen organisaation perustehtävän kanssa. Näin hanketoiminta on helpompi liittää osaksi arkea (Anoschkin, 2019).

Tavoite: Tavoiteltava päämäärä tai lopputulos. Hyvä tavoite on usein selkeä, mitattava, aikaan sidottu, realistinen ja merkityksellinen (SMART-periaate). Tavoitteet voivat olla osin määrällisiä ja numeerisia ja osin laadullisia ja kuvailevia. Pitkän ja lyhyen aikavälin tavoitteet kirjoitetaan usein erikseen. Vaikuttavuusketju alkaa yleensä tavoitteiden määrittelyllä. Mitä hankkeella pyritään saavuttamaan? Tavoitteiden ollessa selkeät ja konkreettiset on helpompi suunnitella toimenpiteitä ja arvioida niiden vaikutuksia (Koponen, 2023).

Sidosryhmä: Yksilö, ryhmä tai organisaatio, jolla on suora tai epäsuora intressi kehittämishankkeeseen ja joka voi vaikuttaa hankkeen toteutukseen tai olla sen vaikutuksen kohteena. Sidosryhmien kanssa tehtävä yhteistyö voi olla käytännössä heidän tilaisuuksiinsa osallistumista tai tilaisuuksien markkinointia sidosryhmille, viestintää tai sidosryhmien näkemysten kartoittamista.

Hankesuunnitelma: Hankkeen toteutuksen kannalta keskeisin dokumentti, joka määrittää projektin tavoitteet, resurssit, aikataulut ja menetelmät, ja toimii ohjeistuksena projektin hallintaan ja toteutukseen.

Indikaattori: Usein määrällinen mittari, jota käytetään arvioimaan hankkeen edistymistä, suorituskykyä tai laadun tasoa. Indikaattoreissa on vaihtelua rahoituselementin mukaan, mutta sellaisia ovat esimerkiksi tilaisuuksien osallistujamäärät, koulutus- ja seminaaripäivät, yhteistyöverkostot, osaamisen lisääntyminen tai luonnon monimuotoisuuden paraneminen hankealueella.

Tulos: Tavoitteiden saavuttamista kuvaava tulos. Tulos voi olla konkreettinen tuotos (esim. video, työkalu, opas, koulutusmateriaali, rakennus), joka syntyy toimenpiteiden seurauksena. Tulos voi olla myös aikaansaatu muutos tai hyöty (esim. prosessi nopeutui 40 % tai saimme uusia asiakkaita). Tulos saavutetaan usein hankkeen toteuttamisaikana.

Työpaketti: Hankkeen osa-alue, joka koostuu määritellyistä tehtävistä. Käytetään usein toimenpiteiden jäsentämiseen. Usein esimerkiksi viestintään ja hankkeen hallintoon ja vaikutusten arviointiin on olemassa omat työpakettinsa.

Toimenpide: Konkreettinen toimi, joka on suunniteltu saavuttamaan tietty tavoite tai päämäärä. Usein se on käytännöllisistä tekemistä työpakettien sisällä. Mitä toimenpiteitä tarvitaan ja missä järjestyksessä, jotta tavoitteet saavutetaan? (Koponen, 2023).

Vaikutus: Vaikutukset ilmenevät laajemmalla tasolla ja pidemmällä aikavälillä kuin välittömät tulokset ja tuotokset, ja ne kohdistuvat hankkeen toimintaympäristöön, sidosryhmiin, yhteiskuntaan tai ympäristöön. Vaikutuksella tarkoitetaan tyypillisesti toiminnan seurauksena välittömästi tai välillisesti syntyviä muutoksia yhteiskunnassa, ihmisissä tai ympäristössä (Anoschin, 2019).

Vaikuttavuus: Pitkän aikavälin arvio asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta ja muutoksesta, joihin ne ovat myötävaikuttaneet. Vaikuttavuudella voidaan tarkoittaa myös toiminnalla tavoiteltavaa myönteistä kehitystä eli yhteiskunnallista hyötyä. Muutos voi olla määrällistä ja mitattavaa sekä laadullista ja havaittavaa (Sitra, i.a.). Yhteiskunnalliset vaikutukset toteutuvat usein myös välillisesti, pitkien vaikutuspolkujen kautta (Husberg ym., 2022) usean toimijan samaan tavoitteeseen tähtäävän toiminnan tuloksena (Anoschin, 2019). Usein voi olla helpompaa arvioida laajojen hankeketjujen yhteen kertyvinä tai peräkkäisinä vaikutuksina esim. tiettyyn ilmiöön, vaikkapa ilmastonmuutokseen sopeutumiseen.

Vaikuttavuuden todentaminen: Hankkeen tai hankkeiden aikaansaaman pitkäaikaisen muutoksen ja siitä syntyvien vaikutusketjujen osoittaminen. Vaikuttavuus on laajempi asia kuin pelkät hankkeen tuotokset. Vaikuttavuuden todentamisessa pitää osoittaa, miten muutos näkyy esimerkiksi kohderyhmän arjessa, ympäristössä tai yhteiskunnassa.

Lisäarvo: Se osuus muutoksesta, jota ei olisi tapahtunut ilman kyseistä hanketta tai hankkeita.

Vaikuttavuusketju: Vaikuttavuusketju on yksinkertainen kuvaus toimintamallin yhteiskunnallisen vaikuttavuuden syntymisestä. Kun ketjuun liitetään tiedonkeruu ja mittaristo, vaikuttavuutta voidaan myös todentaa (Anoschkin, 2019).

Maaseudun kehittämishankkeiden vaikutusketjut osoittavat, miten kohdennetun rahoituksen, asiantuntijatyön ja konkreettisten toimenpiteiden avulla luodaan tuotoksia, jotka muuttavat alueen asukkaiden arkea, yritysten toimintatapoja tai viljelijöiden osaamista. Ketju havainnollistaa, miten nämä yksittäiset muutokset kytkeytyvät laajempaan yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen, kuten maaseudun elinvoiman vahvistumiseen, palveluiden saavutettavuuteen tai ympäristön tilan kohentumiseen.

Vaikutusten arviointi: Vaikutusten arviointi tuottaa tietoa siitä, miten hanke on edennyt ja onko tavoitteet saavutettu. Arvioinnissa voidaan hyödyntää kyselyjä, haastatteluja, dokumenttianalyysejä ja sidosryhmäkeskusteluja (Oosi ym., 2009). Arviointiin kannattaa osallistaa kohderyhmät, rahoittajat ja muut keskeiset sidosryhmät. Maaseudun kontekstissa arvioinnissa voidaan tarkastella esimerkiksi vaikutuksia maatalousyrittäjien osaamiseen tai maankäyttöön ja ympäristön tilaan. Arvioinnin tavoitteena on tuottaa tietoa siitä, miten hanke on edennyt, miten hankkeen toteuttaminen on onnistunut sekä siitä, onko hankkeen tavoitteet saavutettu ja kuinka oikeaan osuneita määritellyt tavoitteet ovat olleet nykyisessä yhteiskunnallisessa tilanteessa.

Maaseudun kehittämisen erityispiirteet

Maaseuturahaston hankkeiden vaikuttavuutta arvioidessa on hyvä määritellä maaseudun kehittämisen konteksti. Hankkeen luonteesta riippuen voit pohtia sen vaikutuksia ja vaikuttavuutta suhteessa seuraaviin asioihin tai ilmiöihin, jotka korostuvat maaseudulla:

- Maaseudun väestö: maaseudulla asuu keskimäärin ikääntyneempiä ihmisiä kuin muilla alueilla. Lisäksi maaseudulla on osa-aikaisesti asuvaa ja toimivaa kausiväestöä.
- Sukupuolikysymykset: Miesvoittoisuus ja epätasainen sukupuolijakauma.
- Infrastruktuuri: Tiet, vesi, tietoliikenneverkot: missä kunnossa maaseudulla sijaitseva infrastruktuuri on (tiestö, vesihuolto, sähköverkko, tietoliikenneverkko, henkilöliikenteen energian jakeluverkko).
- Elinkeino- ja tulorakenne: Yrityksiä on maaseudulla suhteessa väkilukuun enemmän kuin kaupungeissa, mutta ne ovat maaseudulla keskimäärin pieniä. Maaseudulla on paljon metalli- ja koneenrakennusalan alihankintaa, ja yrityksiä, jotka tarvitsevat paljon tilaa. Monet maaseudun yritykset, kuten maatilat, työllistävät yrittäjän osa-aikaisesti. Monialaiset yritykset sekä monitoimisuus, jossa yhdistetään yrittämistä ja palkkatyötä, ovat yleisiä. Luonnonvaroihin ja luonnon virkistyskäyttöön perustuvat yritykset keskittyvät maaseudulle ja antavat leimansa elinkeinorakenteeseen. Aluetalous voi jossain olla edelleen hyvin riippuvainen yhdestä isosta työnantajasta.
- Maaseudulla on keskeinen rooli kansallisen ruoka- ja energiahuollon turvaamisessa. Elintarvikehuoltoon kytkeytyy muun muassa kysymyksiä maatalouden kannattavuudesta, energiahuollosta, yksityistiestön kunnosta ja logistiikkapalveluista.
- Miten energiahuolto, logistiikka, pelastuspalvelut sekä terveyspalvelut turvataan kriisitilanteessa.

Artikkeli on osa Euroopan unionin osarahoittamaa VAIKUTTAVA – hankkeiden vaikuttavuuden tehostaminen tekoälyllä Etelä-Pohjanmaalla -hanketta. Hanke on saanut EU:n maaseuturahoitusta Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselta, jonka tehtäviä hoitaa nykyisin Etelä-Pohjanmaan elinvoimakeskus.

Sanna Hietamäki
VTM, projektipäällikkö
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Salla Kettunen
YTM, HTM, Senior Project Manager
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Anu Palomäki
VTM, Senior Project Manager
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Taru Mäki
KTT, FM, tutkimus- ja kehittämispäällikkö
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Lähteet

Anoschkin, K. (2019). *Vaikuttavuuden jäljillä: Opas yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehittämiseen* (Hyvän Mitta -hanke). Kaskas Media Oy. https://www.hyvanmitta.fi/wp-content/uploads/2019/12/Hyva%CC%88n-Mitta-Ty%C3%B6kirja-final.pdf)

Koponen, L. (2023). *Onks vörttii? – Näkökulma hankkeiden vaikuttavuuteen*. Maaseutu.fi. https://maaseutu.fi/blogi/onks-vorttii-nakokulma-hankkeiden-vaikuttavuuteen/

Husberg, A., Muilu, T., Vihinen, H., Voutilainen, O., Sihvola, S., & Latvakoski, L. (2022). *Säädösehdotusten maaseutuvaikutusten arviointi: Maaseutuvaikutusten arviointiohje lainvalmistelijoille*. Maa- ja metsätalousministeriö.

Oosi, O., Wennberg, M., Alavuotunki, K., Juutinen, S., & Pekkala, H. (2009). *Sosiaalialan kehittämishankkeen arviointi: Loppuraportti*. Sosiaali- ja terveysministeriö.

Sitra. (i.a.). *Tulevaisuussanasto. Vaikuttavuus.* https://www.sitra.fi/tulevaisuussanasto/vaikuttavuus/

Katso myös

Hietamäki, S., Kettunen, S., Palomäki, A., & Mäki, T. (2026). *Vaikutuksista viestiminen hankkeessa*. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2026033124660

Kettunen, S., Hietamäki, S., Palomäki, A., & Mäki, T. (2026). *Vaikuttavuuden todentaminen ja mittaaminen hankkeessa*. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2026033124657

Palomäki, A., Hietamäki, S., Mäki, T., & Kettunen, S. (2026). *Pitkäaikainen vaikuttavuus hankkeessa*. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2026033124656